

σθοδρομήση τις τόρα, εἶναι ταῦτό νά ὁμολογήσῃ εἰς τὸν κόμητα ὅτι τὸν ἠπάτησαν καὶ ὅτι οἱ φόβοι τοῦ ἦσαν βέσιμοι.

Ἡ νεκρά γυνὴ ἐπληξε τὰς χεῖρας μετ' ὀργῆς καὶ ἀνεφώνησε :

— Πάντες μοὶ διδότε τὴν αὐτὴν ἀπάντησιν.

— Διότι δυστυχῶς δὲν δύναται τις νά δώσῃ ἄλλην. Ἐποεπε κατ' ἀρχὰς νά διευκρινήσωμεν τὴν θέσιν μας, καὶ ὑπὸ ἡμῶν λίαν εὐτυχεῖς ὅτι ἡ δεσποινὶς Δεσυνὴ προσνήχθη μετὰ τόσης ἀξιοθαυμάστου αὐταπαρνήσεως.

Γέλως οἴκτου διήλθε διὰ τῶν χειλέων τῆς Σάρρας. Ἐνόμισεν ὅτι ὁ Φροσσάρ ἡγνώνει τὸν πρὸς τὸν Πέτρον ἔρωτα τῆς Λευκῆς.

Δὲν ἠθέλησε λοιπὸν νά τὸν ἀποκαλύψῃ αὐτῷ, φοβούμενη μὴ προστεθῇ καὶ οὗτος πρὸς τὸ μέρος τῆς ἀντεραστρίας της. Ἀλλ' ἀσχάλλουσα, ὡς ἐκ τῶν προσκομμάτων ἄτινα ἀπῆντα, ὁσάκις ἡγωνίζετο νά ὑπερπηδῇ ταῦτα,

— Ὅπως ποτ' ἂν ᾤ, ὁ γάμος οὗτος δὲν θά γείνῃ εἴπε. Οὐδέποτε θέλω στέρξῃ. Ὁ Πέτρος θά τὸν διαρρήξῃ, μετὰ τῆς ἀνευ τῆς βοήθειάς μου. Ἄν δὲ μὲ προδώσῃ, οὐαὶ αὐτῷ!

Φλόγες ἐξήρχοντο ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν της, διὰ τῶν ὀξέων ὀδόντων ἐδίξε τὰ χεῖλη της καὶ κατέλιπε τὸν Φροσσάρ περὶτρομον.

— Sapristi, ὑπάρχει θηριωδὲς τι εἰς τὴν γυναῖκα ταύτην, εἶπεν ἐν αὐτῷ, μοὶ ἔρριψαν ἐν βλέμμα πάνθηρος. Ἄν ἤμην εἰς τὴν θέσιν τοῦ Σεβεράκ, δὲν θά ἦσθαι νόμιμη ἐμαυτὸν ἀσφαλῇ. Ἐν στιγμῇ παρφορᾶς αὕτη εἶναι ἱκανὴ τὸ πᾶν νά πράξῃ. Πρέπει νά ἐρωτήσω τὸν Πέτρον ἂν αὕτη ἔχει ἐπιστολάς του.

Ὁ Πέτρος καὶ ἡ Λευκὴ ἐρεϊδόμενοι εἰς τὸν βραχίονα ἀλλήλων ἐβαδίζον κατ' ἀρχὰς ἐν σιγῇ.

Στενοχωρία ἐπέβη αὐτοῖς. Ἡ χεὶρ τῆς νεάνιδος μόλις ἤπτετο τῆς περιχειρίδος τοῦ νεανίου.

Ἐνστικτικῶς ἀπεμακρύνθησαν τῶν φίλων των, ἵνα μὴ καταδειξῶσι τὴν ἀμοιβαίαν ψυχικὴν ὀδύνην των.

Βεβαίως βλέπων τις αὐτοὺς δὲν θά ἐλεγε : Ἰδοὺ ἐράσμιος ἐρωμένος, ἀλλὰ μᾶλλον ἰδοὺ ἐν ἀδιάφορον ζευγος.

Καὶ ὁμως ἡγαπῶντο δι' ὅλης τῆς καρδίας των. Μόνοι, διὰ πρώτην φοράν, ἐλευθέρως δυνάμενοι νά ὁμιλήσωσιν ἔχοντες τρυφεροὺς λόγους ἀνὰ τὰ χεῖλη, εἰσγῶν δειλοὶ καὶ οἰονεὶ αἰδήμονες.

Ἡ ἀνάμνησις τῆς Σάρρας ἐδίωκεν αὐτοὺς ἐν τῇ μοναξίᾳ των καί, μεταξὺ αὐτῶν, τὸ σφάλμα ἔσκαπτεν ἀβυσσον. Ἐβαδίζον μὴ θεωροῦντες, ποῦ ἐπορεύοντο, ἀκούοντες τῆς καρδίας των ἐπανισταμένας κατὰ τῆς αὐστηρότητος τῆς συνειδήσεως αὐτῶν.

Αἱ τί! ἐπειδὴ γυνὴ τις διήλθεν ἐν τῷ βίῳ τοῦ Σεβεράκ, κατεδικάσθησαν νά θυσιάσωσιν ὁλόκληρον μέλλον εὐδαιμονίας!

Αἱ ἐλπίδες των κρύφα ἀναπτυχθεῖσαι ἐμέλλον νά πραγματοποιηθῶσιν.

Ἡ Λευκὴ ἔστη αἰφνης, συνελθοῦσα εἰς αὐτήν. Πρὸ αὐτῆς ἐξετείνετο ἡ μεγάλη ὁδὸς κεκαλυμμένη ὑπὸ κονιορτοῦ.

Εἶχον φθάσῃ ὑπὸ τὴν αἵμασίαν, ἐν ᾗ θέσει τὸ παρελθὸν ἔτος, ἡ Λευκὴ λίαν πρῶτ' ἐλθοῦσα ἀπεχειρέτισε τὸ ὕστατον τὸν Πέτρον. Ἐθεώρησαν ἀλλήλους, καὶ ἐδάκρυσαν.

— Ἐδῶ ἀπεχειρετίσθημεν τότε! ὑπετονόρυσεν ὁ Πέτρος.

— Ναί, εἶπε. Καὶ ἤδη...

Ἡ Λευκὴ ἔκυψε τὴν κεφαλὴν, ἐθεώρησε σκυθρωπῶς τὸν Σεβεράκ. Λυγμός, δὲν δὲν ἠδυνήθη νά κρατήσῃ, ἀνῆλθεν εἰς τὰ χεῖλη αὐτῆς, καὶ ἐρρίφθη ἐπὶ τινος μαρμαρίνου ἐδράνου.

— Λευκὴ, ἀνέκραξεν ὁ Πέτρος, ταραχθεὶς ἐκ τῆς θέας τῆς θλιβεράς ταύτης καταστάσεως τῆς νεάνιδος, ἀπωθήσαστέ μοι, καταράσθητέ μου, πρᾶξατέ μοι, ὅ, τι θέλετε, εἴμαι εἰς τὴν διάθεσίν σας, καὶ ἔσται ἀνελπίστος χαρὰ δ' ἐμὲ νά ὑποφέρω, χάριν ὑμῶν... ἀλλὰ μὴ μὲ μέμφησθε ἀδίκως!... Ὑπὸ ἡμῶν, καί, ἀγνώμων πρὸς ἄλλους, ἀλλ' οὐδέποτε ἀπιστος πρὸς ὑμᾶς.

— Ὡ! ὄχι! ὄχι! οὐδέποτε προέδωκα ὑμᾶς, διετελέσα ἄειποτε πιστὸς εἰς τὸ αἶσθημα, ὅπερ μοὶ ἐπεπιστεύθητε. Ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠράσθην ὑμῶν, τὸ πᾶν ἐτελείωσα. Δὲν ἔσχετε ἀντεραστρίαν εἰς τὴν καρδίαν μου, ἔζων μόνον δι' ὑμᾶς, ἐφρικίαν ἐπὶ τῷ ἐγκλήματί μου, ἤθελον νά τιμωρήσω ἐμαυτὸν διὰ τοῦ θανάτου, διότι ἠθιανόμην τόσον ἀνάξιον ἐμαυτὸν, ὥστε δὲν ἐτόλμων, οὔτε κατ' ἰδέαν, νά ὑψωθῶ μέχρ' ὑμῶν. Ὡ! σὰς ἐλάτρευσα μακρόθεν, ὡς ἁγίαν, ἐπεθύμησα νά ἐρριπτόμην πρὸ ὑμῶν, ποίας δὲ κρυφίας βασάνους ὑπέστην, οὐδέποτε θέλετε μάθῃ.

Τρέμων, σχεδὸν γονυπετής, ὡς ἱκέτης, ὁ Πέτρος ὠμίλει μετὰ περιπαθεστάτης ζήσεως.

Τὸ σκυθρωπὸν πρόσωπόν του εἶχε φωτισθῇ, ἀπῆστραπτεν ἐκ πάθους.

Ἡ Λευκὴ ἐξέτεινε τὰς χεῖρας πρὸς αὐτόν, ἵνα τῷ ἐπιβάλλῃ σιγὴν, ἀλλ' ὁ νέος εἰσῆγε πρὸ πολλοῦ, καὶ αἱ ὁμολογίαι, ἐξ ὧν ἡ καρδία του ἦτο πλήρης, ἐξεχειλίζον, χωρὶς νά δύναται νά τὰς κρατήσῃ.

[Ἐπεται συνέχεια].

I. Π. ΓΕΩΡΓΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

M. ΚΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΑΛΗΙΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

Ὁ κόσμος γυρίζει...

Ἐπέρασαν πολλὰ χρόνια ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς ἱστορίας ταύτης, τὴν ὁποίαν αἱ γλυκεῖαι ἡμέραι τῶν Χριστουγέννων μοῦ ἔφερον εἰς τὸν νοῦν, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐκοιμᾶτο τόσον βαθέως, ὅσον κοιμοῦνται

τόρα τὰ σεβαστότερα αὐτῆς πρόσωπα παρὰ τὴν ρίζαν ὑψηλῆς πλατάνου, ὑπὸ τὸ βάρος ἀπλοῦ σταυροῦ, εἰς τὸ ἐρημικὸν ἐξακκλήσιον τῆς οἰκογενείας μας, ἐκεῖ πέραν, εἰς τὴν Ρούμελην.

Ἡμην παιδίον. Ὁ ἀδελφός μου καὶ ἡ ἀδελφή μου δὲν ἦσαν πολὺ μεγαλῆτεροί μου.

Ἐφιλοξενούμεθα πρὸ πολλῶν ἡμερῶν εἰς τὴν ἐξοχικὴν ἐπαυλιν τοῦ μακαρίτου θεοῦ μας, συζῶντος οὐχὶ μακρὰν ἐπαρχιακῆς πόλεως, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἠτένισα πρῶτην φοράν τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, μετὰ τῆς γηραιᾶς ἀδελφῆς του — τῆς ἀγαπημένης Βάβως — ἀπομεμονωμένος τοῦ κόσμου, διὰ λόγους τοὺς ὁποίους οὔτε τόρα ἀκόμη δύναμαι νά ἐξηγήσω, ἂν καὶ πολλοὶ τὸν ἀπεκάλουν ἰδιότροπον, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν τὸν ἡμποδίζειν ὅλως διόλου, ἀπὸ τοῦ νά ᾔνῃ ὁ καλλίτερος φίλος, εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι τὸν ἐγνώρισαν.

**

Ἐξημέρωναν Χριστούγεννα. Ἐξῶ ἔπεφτε ἀπὸ βραδύς τὸ χιόνι μὲ τ' ἀσκή, καὶ ὁ ἀνεμος ἐβογκοῦσε ὅλην τὴν νύχτα εἰς τὴν χαμηλὴν στέγην τῆς ἐπαύλειος.

Οἱ ἀπομεμακρυσμένοι ἤχοι τῶν κωδῶνων τῆς πολίχνης, μόλις ἐφθάνον μέχρις ἡμῶν, ὅτε ἀφυπνίσθημεν ἐκ τῆς θερμῆς στρωμνῆς μας.

Ὁ μπάρμπας ἐκάθητο ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος τῆς γωνίας, καὶ ἀπὸ τ' ἄλλο ἡ Βάβω. Εἶχαν ζυπνίσει πρὸ πολλοῦ, καὶ ἐθερμαίνοντο πρὸ τῆς ἐστίας, ὁ μπάρμπας καπνίζων πάντοτε τὸ μακρὺ του τσιμποῦκι, καὶ ἡ Βάβω ἀνοιγοκλείουσα κατὰ διαλείμματα τὴν ἀργυρὰν τῆς ταμπακέραν, ἵνα ροφήσῃ ὀλίγον ταμπάκου.

Ἡ ἀφύπνισίς μας ἐξεδηλώθη διὰ ζωηρῶν κραυγῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἡ Ἀγγέλω, ἡ ψυχοκὸρη τῆς Βάβως, προσέδραμε πάραυτα νά μᾶς ἐνδύσῃ, προβλέπουσα λίαν συνήθεις σκηναὶς ταραχῶν, ἀλλ' ἀτυχῶς εἰχομεν ἀναπηδήσει τῆς κλίνης ἡμίγυμοι, καὶ ἐτρέχομεν ἐν μεγάλῃ ζωρότητι ἀνὰ πάσας τὰς γωνίας τοῦ εὐρυχώρου δωματίου, ἐξαφανιζόμενοι ἄλλοτε μὲν ὑπὸ τὴν κλίνην, ἄλλοτε δὲ εἰσερχόμενοι ἐντὸς μεγάλου δουλαπίου, ἐν τῷ ὁποίῳ εἶχον ἀποταμιευθεὶ διάφορα εἶδη ἀπεξηραμένων καρπῶν, πρὸς μεγίστην ἀπελπισίαν τῆς δυσκινήτου Ἀγγέλω, ἥτις ἔτρεχεν ἀσθμαίνουσα πρὸς ἀναζήτησίν μας, μ' ἕνα πανταλόνι, μ' ἕνα ὑπόδημα ἀνὰ χεῖρας.

Δὲν ἠργήσαμεν νά καθίσωμεν τέλος πρὸ τῆς σπινθηροβόλου ἐστίας, ἀποδεχόμενοι εὐχαρίστως γλυκεῖας γεροντικὰς θωπείας, συνοδευόμενας μετὰ οὐχὶ εὐκαταφρονήτων τεμαχίων λουκουμίου, ἐνῶ τὸ μπρίκι διὰ τὸν καφὲ ἤρριζε νά ψάλλῃ τὸ γλυκὺ μουρμούρισμά του.

Ἐπειδὴ ὁ καιρὸς μᾶς εἶχεν ἀποκλείσει, καὶ ἦτο ἀδύνατον νά ἐκκλησιασθῶμεν κατὰ τὴν ἐπίσημον τῆς ἡμέρας ἐκείνης λειτουργίαν, ἡ Βάβω, μὴ λησμονοῦσα τὰ χριστιανικά της καθήκοντα, μᾶς ἔφερεν

δλους πρὸ τοῦ μικροῦ εἰκονοστασίου τῆς ἐπαύλεως, ἐν τῷ ὁποίῳ, μετὰ τῶν ἄλλων ἀναριθμητῶν εἰκονισμάτων, ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη, καὶ μίαν μεγάλην τετράγωνον σάνιδα, παριστῶσαν τὸν νέον Ἀγιώργη, ἕνα πελώριον φουστανελλᾶ, μὲ παμμέγιστον φέσι, καὶ μὲ κλάδον ἐλαίας εἰς τὴν χεῖρα, ἔξεστον ἔργον χωρικοῦ ζωγράφου, ἀντιγράφοντος, ὅσον τὸ δυνατόν πιστῶς, προσωπογραφίας ἐκ τοῦ τυχόντος φύλλου Ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδος.

Ἀνῆψε ἐκεῖ ἡ Βάβω μίαν μεγάλην λαμπάδα, καὶ ἤρχισε σταυροκοπούμενη νὰ ὑποψιθυρίῃ τὰ πατερνιά της. Ὅλοι τὴν ἐμιμήθημεν, εἰς ἐμὲ δὲ ὁ μπάμπας κατ' ἐξαιρέσειν τὴν νύκτα ἐκείνην ἐπεφόρτισε τὴν ἀνάγνωσιν ἐνὸς Ἀποστόλου, ὅστις ἐννοεῖται ἀπετέλει λίαν σοβαρὸν μέλος ἐν τῇ μικρᾷ μας βιβλιοθήκῃ.

Εὐλογημέναι σιγῆμαί!

Ὁμολογῶ ὅτι δὲν ἤσθάνην ἔκτοτε ἐν τῷ βίῳ μου τὴν γλυκεῖαν ἀπλότητά σας.

Μετὰ τὴν προσευχὴν ὁ μπάμπας μᾶς ἐκουκούλωσε καλὰ καὶ τοὺς τρεῖς μὲ τὰ μικρά μας ἐπανωφόρια, ἐπῆρε μία μικρὴ γαβάθα ὑπὸ τὴν μασχάλην του καὶ μᾶς ἐπῆρε μαζὶ του ν' ἀρμέζωμε τὴ γίδα μας, καὶ νὰ ροφήσωμε τὴν λίαν ποθητὴν ἀφρὴ τοῦ γάλακτος, ἐν τῇ ὁποίᾳ πάντοτε τὰ πρωτεῖα κατεῖχεν ὁ μεγαλείτερος ἀδελφός μου, καὶ τοῦ ὁποίου τὴν πολλὴν καλοσύνην ἐννοεῖται ὅτι ἐγὼ μόνον κατεχρῶμην πάντοτε.

Ἐξῶ ἔπεφτε σωρὸς τὸ χιόνι· οὔτε βουνά, οὔτε ῥάχες, οὔτε κάμπο ἐξάνοιγες πού· ἕνα λευκὸ σεντόνι εἶχε σκεπάσει τὴν ἐξοχή.

Ἡ Σοῦτά μας, τῆς ὁποίας εἰμεθα καὶ βοσκοὶ ἀνὰ τοὺς ἀγρούς κατὰ τὰς θερμὰς ἡμέρας, ὡς μαλτέζικη γίδα ὅπου ἦτο, τῆς εἶχομεν κατασκευάσει ἰδιαιτέρην θερμὴν καλύβην, ἐστρωμένην μὲ ἀφθονον ξηρὸν χόρτον, καὶ τὴν ἀγαπούσαμεν τόσο πολὺ, εἰς τρόπον ὥστε εἰς στιγμὰς αὐθορμητῶν διαθέσεων ἱππασίας, πολλάκις ἐδέχετο, ἐν ἀκρᾷ πάντοτε ὑπομονῇ, τὰ νωτὰ μας ἐπὶ τῆς ῥάχεώς της.

Ἀλλὰ πάντα ταῦτα ἐν μεγάλῃ μυστικότητι, καὶ μακρὰν τῶν βλεμμάτων τοῦ μπάμπας, διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ ὁποίου ἡ Σοῦτα ἤμποροῦσε νὰ καυχᾶται πάντοτε... ἂν ἡδύνατο.

Ὅταν μᾶς εἶδεν εἰσερχομένους ἔτρεξε ζωηρῶς βελάζουσα, καὶ ἀκολουθουμένη ὑπὸ τῆς δυσῆδος τῶν τέκνων της — δύο ἀσπρόμαλλα κατσικάκια, μὲ μικρά κατὰ λευκα σκουλαρίκια, τῶν ὁποίων ἐλάβομεν τὴν φροντίδα νὰ στολίσωμεν τὸν λαίμῳ διὰ πλατειῶν ἐρυθρῶν ταινιῶν, ὡς μικροσκοπικῶν κωδωνίσκων — πρὸς τὴν μεστὴν ἄλματος βαθουλὴν παλάμην τοῦ μπάμπας.

Τὸ ἄλλας διεδέξατο γενναία δόσις κριθῆς, καὶ ἐνῶ ἡ ἀγαπημένη μας Σοῦτα ἐπέπιπτε λαιμάργως ἐπ' αὐτῆς, ὁ μπάμπας ἐτοποθετεῖ τὴν γαβάθαν πρὸ τῶν σκελῶν της, καὶ μετ' ὀλίγον ἐν τῷ στενῷ τῆς καλύβης χώρῳ ἠκούσθη ὁ εὐφρόσυνος ἦχος τοῦ γάλακτος, πίπτοντος ἐντὸς τῆς γαβάθας.

Ἡ Ἀγγέλω Ἰστατο ἐκεῖ που πλησίον φωτίζουσα τὴν σκηνὴν μὲ τὸν μακρυλαίμην κανδηλιέρην ἀνὰ χεῖρας, καὶ μὲ ἀνοικτὸν ὑπὲρ τὸ δέον στόμα, ὅπερ δὲν δύναμαι ν' ἀποκρύψω ὅτι δὲ συνέβαινε καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς ἄλλους, μὲ τὴν διαφορὰν ὅμως ὅτι μόνον τὸ ἰδικόν μας ἐκοινώνησε λίαν συχνὰ μετὰ τοῦ περιεχομένου τῆς γαβάθας, ἐνῶ τὸ ἰδικόν της, ἂν καὶ ἐδοκίμασε κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν μας, ἐνῶ μετέφερε τὴν γαβάθαν, νὰ μᾶς μιμηθῇ, ἀτυχῶς ὅμως ἀπέτυχε· διότι ὁ κανδηλιέρης, καίτοι ἐξέπνευσεν εἰς τὸ πρῶτον σφοδρὸν ρεῦμα τοῦ ἀνέμου, ἐπρόφθασεν ὅμως νὰ τὴν προδώσῃ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου διὰ τῆς τελευταίας ἀναλαμπῆς του, καὶ οὕτω ἐπ' αὐτοφῶρῳ συλληφθεῖσα ἡ γαβάθα μετήλθεν ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὰς ἀπαιτητικὰς χεῖράς μου, μὲ ὅλον αὐτῆς τὸ περιεχόμενον.

Ἦδη ἡ φωτιὰ ἀνέδιδε ζωηρὰς φλόγας εἰς τὴν ἐστίαν.

Ἐπὶ τῆς προετοιμασθείσης ἀνθρακίᾳς μακρὺς ὀβελός, κατὰφορτος ἀπὸ παχείας ξυλόκοτας — τὸ ἐσπερινὸν κυνήγιον τοῦ ἐπιστάτου τοῦ κτήματος, ἐνὸς Βασίλη Σπαραγκιά, ἐπιδεικνύοντος ἀπὸ τὸν τόνον τῆς φωνῆς μέχρι τῶν ἐλαχίστων κινήσεων τοῦ σώματος, τὴν Γιαννιώτικην καταγωγὴν του — ἔτριζε στρεφόμενος ὑπὸ τῆς ἐρυθρᾶς χειρὸς τῆς Ἀγγέλως.

Τὸ λίπος τῶν σαρκῶν σταλάζον ἀδιακόπως ἐπὶ τῶν ἀνθράκων ἀνέδιδεν ἀνὰ τὸ δωματίον ἐλαφρὰν κνίσσαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐνεργὸν μέρος ἐλάβανον καὶ οἱ ἐνοχλητικοὶ ῥώθωνες τοῦ κυνηγετικοῦ σκύλου τοῦ ἐπιστάτου, τοῦ Μούργου — μεθ' οὗ αἱ σχέσεις μας δὲν εὐρίσκοντο εἰς οὐδόλως ὀμαλὴν κατάστασιν, ἐμαρτύρουν δὲ τοῦτο, τὰ σήματα τῶν ὀδόντων του ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων μας, καὶ αἱ πολλαὶ μελαναὶ ραβδώσεις ἐπὶ τοῦ δέρματος ἐκείνου — ἀνακινούντος ζωηρῶς τὴν οὐράν, ὡς νὰ ἐζήτει θωπείας ὀφειλομένης παρὰ τῆς χονδρῆς χειρὸς τοῦ αὐθέντου του, ὅστις, συσπειρούμενος παρὰ τὴν πυράν, μὲ τὴν βαρεῖαν κάππαν του, ἀνεφώνει κατὰ διαλείμματα, ἐν τῇ διαχύσει τῶν κυνικῶν αἰσθημάτων του, μὲ τὴν ἰδιαζούσαν Γιαννιώτικην προφορὰν του:

— Τί λῆεῖ ὁ Μούργος!... τί λῆεῖ ὁ Μούργος!

Καὶ ἐπροχώρει οὕτω μακρὰ, ἀτελείωτος, πληκτικὴ, ἡ νύξ τῶν Χριστουγέννων, καὶ τὸ ἐπὶ τῆς ἐστίας ἐκκρεμὲς ἐξηκολούθει τὸν μονότονον παλμόν του, καὶ ἐδιπλασίαζε τοὺς μυκηθμοὺς ἐξῶ ὁ ἀνεμος.

Ὁ ὀβελός ἐξηκολούθει στρεφόμενος ὑπὸ τῆς Ἀγγέλως, τῆς ὁποίας οἱ ἡμίλειστοι ὀφθαλμοί, καὶ τὰ παρατεταμένα χασμήματα ἐνέφαινον ἀκράτητον τάσιν πρὸς ὕπνον.

Ὅλοι ἤσθάνομεθα τὴν ἀνάγκην νὰ λέγωμεν κατὶ, γὰρ νὰ περναῖ ἡ ὥρα, μόνον ἡ Βάβω ἐκάθητο σκεπτικὴ, ροφῶσα ἀραι-

ότερον τὸρα τὸν ταμπάκον της, καὶ θωπεύουσα μηχανικῶς πῶς μὲ τὴν γεροντικήν της χεῖρα τὴν μακρὰν ἔτακτον κόμην τῆς κεφαλῆς μου.

Ὁ ἐπιστάτης ἤθελε κατὶ νὰ λέγῃ πάντοτε, χωρὶς νὰ τὸ κατορθῶν ποτέ, ἀρχίζων καὶ μένων μὲ τὴν αὐτὴν στερεότυπον φράσιν του, κολλημένην εἰς τὰ ἐξωδηκότεα χεῖλη του:

— Καρδιά χειμωνιοῦ· δὲν εἶνε παῖξε γέλιξας, γλέπεις...

Καὶ ὅμως ὑπῆρχε μετὰξὺ μας, ἕνας ὅπου ἤμποροῦσε νὰ μᾶς κρατήσῃ ἐξύπνους μέχρι τῆς πρωῒας.

Καὶ αὐτὸς ποῖος ἄλλος ἦτο, εἰμὴ ἡ ἀγαπημένη Βάβω, ἡ ὁποία ἐζήσε ἑστὰ δοξασμένα χρόνια τοῦ παλαιοῦ καιροῦ, αἰχμαλωτισθεῖσα εἰς τὴν ἡρωϊκὴν τοῦ Μεσολογγίου ἐξοδον, καὶ μεταφερθεῖσα μαζὶ μὲ τὰ ἄλλα γυναικίωπαῖδα μακρὰν τῆς Πατρίδος, εἰς τὰ μέρη τῆς Θεσσαλίας, ἐνθα ἀπώλεσε καὶ τὸν ἕτερον τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ ἐλευθερωθεῖσα τέλος, μετὰ πολλὰς σκληρὰς περιπετείας ἐν μέσῳ τοῦ ἐχθροῦ τῆς πατρίδος, ὑπὸ τοῦ μακαρίτου πατρός της — ἐνὸς Ζαχαρία Σταύκου, — ἀγνώστου ἀγωνιστοῦ, ἐξ ἐκείνων, οἵτινες ἔχυσαν τὸ αἷμά των χάριν τῆς ἐλευθερίας.

Πόσας λύπας εἶχεν ὑποστεί, καὶ πόσα ἤξευρεν, ἡ καυμένη ἡ Βάβω.

Αὐτὰ ἀπάνω κάτω, ἐνῶ ἀκουμποῦσα τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῶν γονάτων της, ἀνεκύνκουν εἰς τὸν στενὸν μου ἐγκέφαλον, ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς σιγῆς, καὶ μὴ ἀμφιβάλλων, ὅτι ἡ Βάβω μόνον εἰς τὸν λαμπρὸν ὀρίζοντα τῶν παλαιῶν της ἀναμνήσεων θὰ ἦτο βυθισμένη, τὴν διέκοψα ἀποτόμως ἐκ τῶν βαθέων λογισμῶν της, ἐρωτήσας μὲ τὴν ἀφέλειαν τῆς ἡλικίας μου:

— Εἶχατε Χριστούγεννα τὸν παλιὸ καιρὸ, Βάβω;

Ἐχαμογέλασε καὶ ὥσπερ εὐχαριστηθεῖσα εἰς τὴν ἐρώτησίν μου, διότι θὰ ἐπανήρχετο εἰς προσφιλεῖς δι' αὐτὴν θέμα, ἐξέβαλε πρὸς στιγμὴν βαθὺν στεναγμόν, καὶ ἀνεφώνησε μετὰ πικρίας:

— Παλὰ χρόνια! παλὰ χρόνια!

Καὶ ὕστερα, ὥσπερ ἀπετεινέτο καθ' ἐαυτὴν μάλλον, ἢ εἰς τὴν ἐρώτησίν μου, ἐξηκολούθησε νὰ λέγῃ:

— Περάσατε περάσατε τόσο γλήγορα, ἀλλὰ ποῖος ἔμπορεῖ νὰ σὰς ξεχάσῃ τόσο εὐκολα.

»Σὰν σήμερα, παιδιὰ μου, τέτοια νυχτιά ἐγιορτάσαμε κ' ἐμεῖς μιὰ φορὰ ἑστὸ Μεσολόγγι Χριστούγεννα, προσκυνοῦμε τὴ Χάρι του.

»Μᾶς ἔζωνε σὰν στοιχειὸ τὸ κάστρο ὁ Κιουταχῆς ἀντάμα μὲ τὸν Ὁμέρ Βριώνη. Ἄντρες, παιδιὰ, καὶ γυναῖκες ἀκόμα ἐξημερονόντανε ἑς τὰς τάπες, χωρὶς νὰ παύῃ τὸ τουφέκι καὶ τὸ κανονοβολίδι ἀπὸ μέσα κ' ἀπὸξω. Τί ἀμέτρητο ἀσκέρι ἦταν ἐκεῖνο, Παναγία μου!

»Ἐνας ἔπεφτε καὶ δέκα ἐξεφύτρωναν ἑς τὸ τόπο του. Μὰ ὅσοι κ' ἂν ξεφύτρωναν τὸ βόλι μας ἦταν ἀλάθευτο πάντα. Κάθε τουφεκία καὶ μιὰ ζωὴ ἐθέριζε.

• Δὲν θάμουνα δέκα χρόνων κορίτσι, καὶ τὰ θυμάμε ἀκόμα σὺν τότε.

• Δὲν ἦτανε μιὰ φορὰ καὶ δυὸ πού εἶδα νὰ κυλισθοῦνε ἔμπροστά μου χιλιάδες τουρκικὲς μπόμπες. Τὸ σπίτι μας τῶχαν κάμει κομμάτια, καὶ τὲς εἴχαμε συνειθίσει πού δὲν μᾶς ἐμελλε καὶ τόσο.

• Ἐσῆκωνες τὰ μάτια σου ἔτὸν οὐρανό, κ' ἐβλεπες τὲς μπάλες νᾶρχωνται κάτω ἢ μιὰ ἀπάνω ἔς τὴν ἄλλη σὺν βροχή.

• Μιὰ μέρα ἐκεῖ πού καθώμαστε ἔσὸ κατωῖ, γιὰ περισσότερη προφύλαξι, πέφτει μιὰ ἔς τὴ στέγη τοῦ σπιτιοῦ μας, τρυπάει τὸ πάτωμα καὶ σπάζει ἔμπρὸς ἔσὸ μᾶτια μας. Ἐνα κομμάτι κόφτει καὶ τὰ πέντε δάκτυλα μιᾶς Βραχωρίτισσας γειτόνισσάς μας, πού ἀπ' τὸ φόβο τῆς ἐξέψυχε τὴν ἴδια ὥρα. Ἐνα ἄλλο πέρνει ἔσὸ κεφάλι μιᾶς Σουλιώτισσας, πού ἂν δὲν ἐπρόφθανε νὰ βάλῃ τὸ μανδύλι τῆς ἔσὸ τρύπα, θὰ σκορποῦσαν τὰ μυαλά τῆς ἔσὸ χῶμα. Ἀργότερα ἕνας χειρουργὸς γιαντρός τῆς ἔβαλε κολοκῦθι ἔσὸ κεφάλι, κ' ἔθρεψε κ' ἔζησε πολὺ καιρό.

• Τέτοιες γυναῖκες εἴχαμε ἐκεῖ τὰ χρόνια, μὲ καρδιά ἀτσαλένια, καὶ τέτοια ἀπίστευτα θάμματα σὺν τῆς Σουλιώτισσας, παιδιὰ μου, ἔγειναν πολλὰ ἔσὸν ἐποχὴ μας.

• Ἐσίμωναν τὰ Χριστούγεννα, κ' ἐβλέπαμε τὰ σκυλιὰ νὰ κόβουν ἔξω ἔσὸ λιοστάσια τὲς ἐλγὲς κάθε μέρα χωρὶς νὰ μ'ποροῦμε νὰ καταλάβουμε τί μ'ποροῦσαν νὰ τὲς κάνουν.

• Καθὼς μαθεύτικ' ἔς τὰ ὕστερα, ἐκάνανε μεγάλες σκάλες γιὰ ν' ἀναιβοῦνε ἔσὸ κάστρο.

• Ὁ Θεός, δὲν ἠέλησε νὰ μᾶς πάρουν τὰ σκυλιὰ αὐτὴ τὴν ἴδια νύχτα, πού ἐγεννιώνταν τὸ παιδί του, καὶ βρέθηκε ἕνας χριστιανὸς καὶ ἤρθε πρὸς τὸ μέρος μας, καὶ μᾶς τὸ φανέρωσε πῶς οἱ Τούρκοι εἴχαν βουληθεῖ νὰ κάμουν γιουρούσι ἔσὸ κάστρο τὴν ὥρα πού θὰ λειτουργώμαστε ἔσὲς ἐκκλησιές.

• Οἱ δικοί μας δὲν εἰδείξαν κἄνα σημεῖο πῶς εἴχαν μάθει τὸ μυστικό, μονάχα κρυφά, κρυφὰ ἐτοιμάζονταν. Ἀχ! τί ἀλησμόνητη νυχτιά ἦταν ἐκείνη! Τί καρδιοχτύπι ἐνοιώσανε τὰ στήθη μας!

• Τὰ παλληκάρια ἐσυνάχθησαν ἀπὸ βραδὺς σκωμμένα, ἥσυχα, ἔς τὲς τάπιες, μὲ χαμηλωμένα τὰ καρυοφίλια, καὶ μὲ τὰ γιαταγάνια λαχταριστὰ ἔσὸ φκιάρια ἀπ' τὸ τρόχισμα. Ἐγὼ ἡ ἴδια ἐκείνη τὴν ἡμέρα εἴχα τροχίσει τοῦ πατέρα μου, πού ἀπ' τὴν μέρα πού ἀναψε τὸ τουρέκι δὲν τὸν εἴχα δεῖ νᾶρθῃ ἔσὸ σπίτι οὔτε μιὰ φορὰ. Μέρα νύχτα ἔσὸ τὰπια του ἔμεινε ἐκεῖ ἔτρωγε, ἐκεῖ ἐκοιμώτου.

• Ἐκείνη τὴν νύχτα ὅλο τὸ Μεσολόγγι ἔμεινε ἀγρυπνο, ἔς τὸ πόδι, μ' ἕνα δάκρυ ἔς τὰ μάτια, μὲ μιὰ εὐχὴ ἔς τὸ στόμα:

— Θάνατος ἔς τὸ τύραννο τῆς πατρίδας.

• Κατὰ τὰ μεσάνυχτα ἀνοιξαν ἡ γυναῖκες τὲς ἐκκλησιές, κ' ἀρχισαν νὰ σημαίνουν ὅλαις ἡ καμπάνες δυνατὰ, γιὰ νὰ ἔξαπατήσουν τοὺς Τούρκους.

• Κατὰ τὰ ἡμερώματα, οἱ Τούρκοι ἔκαμαν τὸ γιουρούσι. Τοὺς ἄφισαν κ' ἀκούμπησαν καλὰ — καλὰ τὲς σκάλες ἔς τὸ κάστρο, κ' ἀρχισαν ν' ἀνεβαίνουν. Δυὸ τρεῖς ἀπ' αὐτοὺς ἐπάτησαν ἀπάνω.

• Ἀξάφνα μέσα ἔς τὴ μεγάλη ἐκείνη σιγαλιὰ καὶ νεκρωμάρα τῆς νύχτας, μιὰ καταχθόνια βοὴ ἀντήχησε, σὺν νὰ τὴν ἔερασε ἡ κόλασι, καὶ μιὰ φλόγα μεγάλη ἐφώτισε ἀνάμεσα σὲ πυκνὸ καπνὸ, καὶ ἔς τὸ βαθὺ σκοτάδι, χιλιάδες κορμιὰ ἔς τὸν ἄερα. Εἴχαν βάλει φωτιά ἔς τὸ λαγοῦμι, πούχαμε σκάψει κρυφά, κ' ἐξέσπασε μέσα ἔς τ' ἀκέρι τῶν Τούρκων.

• Τὴν ἴδια ὥρα τὰ καρυοφίλια καὶ τὰ τρυμπόνια ἔσκουζαν ἀπὸ τὸ κάστρο, καὶ ἡ σκάλας ἀναποδογυρισθήκανε κάτω ἔς τὸ βαθὺ χαντάκι πούταν ὀλόγυρα ἔς τὸ κάστρο.

• Τί χαλασμός εἶχε γίνει ἐκείνη τὴ νύχτα.

• Τὸ πρωί, σὺν ἔφεξε ὁ Θεὸς τὴν ἡμέρα, χιλιάδες κορμιὰ δίχως κεφάλια, χέρια ἀπειρα κομμένα, καὶ σχισμένα σκόρπια κεφάλια ἐκύκλωναν τὸ κάστρο.

• Τότες ἔψαλλαν δοξολογίας ἔς τὲς ἐκκλησιές, κ' ἐγιορτάσαμε ἀδελφωμένοι ὅλοι τὴ γέννα τοῦ Χριστοῦ μας, μὲ μιὰ μεγάλη χαρὰ ἔς τὰ στήθη, μὲ μιὰ ὀλόχαρη φωνὴ ἔς τὸ στόμα:

— Καὶ τοῦ χρόνου ἔς τὴν Πόλι, νὰ δώσῃ ὁ Θεός...

• Πέρασαν, πέρασαν ἐκεῖ τὰ χρόνια τότε, ἐψιθύρισε μὲ παράπονο ἡ Βάβω, σφογγίζουσα διὰ τῆς σκελετώδους χειρὸς τῆς ἕνα λησμονημένο δάκρυ, ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς διηγήσεώς της, εἰς τὴν ζαρωμένην ὥσιν της, καὶ ἐσίγησε λίαν συγκεκινημένη.

* *

Ἡ φωτιά ἀνέδιδεν ἤδη τὴν τελευταίαν ἀναλαμπὴν της, ὁ κανδηλιέρης ἔρριπτεν ἡμίσειστον τὸ φῶς τῶν τεσσάρων θρυαλλίδων του ἐπὶ τῆς ἐστίας, ὡς νὰ ἐνύσταξεν ἀπὸ τὴν διήγησιν τῆς γράιας, ἐνῶ ἡμεῖς ὅλοι ἐμένομεν ἄφωνοι, διατελοῦντες εἰσέτι ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν τῶν λόγων της. Μόνον ἡ Ἀγγέλω εἶχε κλίνει τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ στήθους, κ' ἐρρόγγαζεν ἡσύχως ἐν ὑψίστῃ εὐδαιμονίᾳ.

Ἐξ ὁ ἀνεμος ἐβογκοῦσε ἀκόμη, οἱ ἀλέκτορες ἐτόνιζον τὸ πρωῒνόν των ἄσμα, θορυβοῦντες ἐν τῷ παρακειμένῳ ὀρνιθῶνι, καὶ αἱ πρῶται ὠχραὶ ἀνταύγειαι τῆς ἡοῦς ἔστεφον τὰς ὕλους τοῦ μικροῦ παραθύρου τῆς ἐπαύλεως, διὰ μέσου τῶν ὀποιῶν ἐφαίνετο πίπτον, πίπτον πάντοτε τὸ χιόνι κατὰ πυκνὰς νιφάδας...

ΜΗΤΕΟΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΟΚΙΒΩΤΙΟΝ

ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΟΝ

Ο ἐκ Πύργου κκ. Ἰω. Σπασταῖρος καὶ Νικ. Α. Λογοθέτης παρακαλοῦνται ν' ἀποστείλωσι τὴν συνδρομὴν τοῦ ΣΤ' ἔτους.

Ο ἐκ Πατρῶν κ. Νικόλαος Γ. Κάδδουρας παρακαλεῖται νὰ ἀποστείλῃ τὴν συνδρομὴν τοῦ Δ', Ε' καὶ ΣΤ' ἔτους.

κυρίαν Ρεγγίνα Δακουρὸ καὶ κκ. Δ. Κούρτσολαν, Χαρ. Δημητρίου, Γεώργ. Μάργαρη, Ζώην Παπαθανασίου, Ἀθαν. Χατζηγῶν, Ἀθαν. Διευζόπουλον καὶ Κ. Χατζόπουλον. Συνδρομαὶ ἡμῶν ἐλήφθησαν. Εὐχαριστοῦμεν. — κ. Διον. Β. Μαρτινέγκον. Ἐπιταγὴ ἐλήφθη. Εὐχαριστοῦμεν. Ἐγράψαμεν. — κ. Χαρ. Λασκαράτον, Ληξούριον. Ἐλήφθη τὸ ἐπιστροφέν. Εὐχαριστοῦμεν. — κ. Διον. Β. Μαρτινέγκον. Ἐπὶ ταῖς ἐπιστολῇς νὰ μετρησῇτε τῷ ἐν Ληξουρίῳ ἀνταποκριτῇ ἡμῶν κ. Σπ. Παγώνῃ δρ. 3, ἀντίτιμον 30 φύλλων, ἅτινα ἐλάβατε, διότι ἡ συνδρομὴ σας ἔλκειν εἰς ἀριθ. 504, καὶ οὐχὶ εἰς τὸν ἀριθμὸν 534, τὸν ὁποῖον ἐπιστρέψατε, ἀφοῦ βεβαίως σὰς παρουσιάσῃ ἡ ἀπόδειξις τῆς πληρωμῆς. — κ. Α. Σ. Μπαρούτην. Ἐλλείποντα ἀπεστάλησαν. Ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἔτους μέχρι 17 Ἰουνίου δρ. 6. — κυρίαν Εὐφημίαν Καρδάρων. Ἐλήφθη ἀντίτιμον συνδρομῆς «Ἐκλεκτῶν» καὶ σειρὰς «Ἰατροῦ Ἀπομνημονευμάτων» παραδοθέντων. — κ. Ἰω. Μαζαράκη, Ἀργιστοῦλον. Εὐχαριστοῦμεν. — κ. Σ. Παγώνῃ δρ. 1, 10, ἀντίτιμον 11 φύλλων. — κ. Π. Γ. Μενάγιαν, Ἀργιστοῦλον. Τῷ ἐν Ληξουρίῳ ἀνταποκριτῇ ἡμῶν κ. Σπ. Παγώνῃ δρ. 1, 10, ἀντίτιμον 11 φύλλων. — κ. Σ. Α. Ἀντύππαν. Ἐλήφθη ἡ ὑπ' ἀριθ. 388 πενηντηκοντάδραχος ἐπιταγὴ. — κ. Ι. Α. Κ. Ἐσταῦθα. Ἡ δευτέρα ἐπιστολὴ σας δὲν ἀνεγνώσθη. Σὰς παραπέμπωμεν εἰς τὸ Γραμματοκίβωτον τοῦ ἀριθ. 532. Ἐκεῖ θὰ εὑρετὲ ἀπάντησιν εἰς τὴν πρώτην σας ἐπιστολήν. — κυρίαν Μαρίαν Α. Γκίση. Εὐεγράφητε. Φύλλα ἀπὸ ἀριθ. 484 μέχρι σήμερον καὶ ἀποδείξεις πληρωμῆς, παραδόθησαν εἰς τὸ βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἐστίας». — κ. Εὐαγγελίῳ Γκίση. Συνδρομὴ σας ἐλήφθη. Ἀπόδειξις πληρωμῆς ἀπὸ ἀριθ. 509—613 παραδόθη. — κ. Δημ. Γαβριηλάκη. Συνδρομὴ σας ἐλήφθη. Ἡμερολόγιον καὶ φύλλα ἀπεστάλησαν. — κ. Π. Ἀναγνωστόπουλον. Ἐλήφθη ἀντίτιμον «Ἰατροῦ Ἀπομνημονευμάτων» μηνὸς Νοεμβρίου. Εὐχαριστοῦμεν. — κ. Φ. Γ. Φωτόπουλον. Ἡμερολόγιον καὶ ἀπεστάλησαν. — κ. Ἰω. Σγουρόπουλον. Παρακαλοῦμεν, γνωρίσατε ἡμῖν, τί σὰς ὤθησε νὰ ἀποστείλῃτε δελτάριον, διχαιολογούμενοι, ὅτι ἐπληρώσατε, ἐνῶ ἡμεῖς δὲν ἐζητήσαμεν πληρωμὴν συνδρομῆς, ἥτις ἐγκαίρως πάντοτε πληρώνεται. — κυρίαν Δέσποιναν Φιλαδελφείως. Ἀπεστάλησαν. — κ. Ἡρ. Φ. Βασιλειάδην. Ἀπεστάλησαν. — κ. Λεων. Σωτηρόπουλον. Ἐλήφθη ἀντίτιμον φύλλων «Ἰατροῦ Ἀπομνημονευμάτων», ἀποσταλόντων. — κ. Α. Χ. Μερδακίτην. Ἐλήφθη ἀντίτιμον «Ἰατροῦ Ἀπομνημονευμάτων» μηνῶν Ὀκτωβρίου καὶ Νοεμβρίου.

ΚΟΜΨΟΤΑΤΟΙ

ΚΑΙ

ΕΥΘΗΝΟΤΑΤΟΙ

ΗΜΕΡΟΔΕΙΚΤΑΙ

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ

Εἰς τὸ βιβλιοπωλεῖον τῆς «ΚΟΡΙΝΝΗΣ»

Ὁδὸς Προαστείου ἀρ. 10.

Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται εἰς τὰ «Ἐκλεκτὰ Μυθιστορήματα» κατὰ πᾶσαν ἐποχὴν. Φύλλα προηγούμενα εὐρίσκονται ἐν τῷ βιβλιοπωλεῖῳ ἡμῶν, εἰς πάντα τὰ Ὑποπρακτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων, καὶ τοῖς κ.κ. Ἀνταποκριταῖς ἡμῶν.